

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології
Кафедра української літератури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«Історія української
літератури початку ХІХ ст.»**

**Рівень вищої освіти – перший
(бакалаврський)**

Освітня програма Середня освіта (українська мова і література)

Спеціалізація 014.01 Українська мова і література

Спеціальність 014 Середня освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
української літератури
Протокол №1 від “04” вересня 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Історія української літератури
Викладач (і)	Мафтин Наталія Василівна
Контактний телефон	(050)9274390
Е-mail викладача	Natalimaftyn@gmail.com
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації проводяться в день проведення занять, а також щопонеділка з 13.50. Можливі консультації через онлайн ресурси за попередньою домовленістю.

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Історія української літератури початку XIX ст.» вивчається на другому курсі (у третьому семестрі) й присвячена вивченню літературного процесу, що відбувався в Україні на початку XIX ст., основних стильових напрямків цього періоду, творчості письменників, що сформували літературну спадщину періоду. Дана дисципліна є важливою в програмі навчання майбутніх педагогів, адже покликана дати їм знання про специфіку становлення нової української літератури.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, порівняльно-зіставний, репродуктивний, інтерактивні комп'ютерні технології (комп'ютерне тестування), самостійна робота.

Методи контролю: фронтальне опитування, індивідуальне опитування, тестування, письмова робота, іспит.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Дисципліна має на меті систематизувати й поглибити знання про історію української літератури кінця XVIII — початку XIX століття: особливості літературного процесу загалом і творчість його представників зокрема. Курс зорієнтований також на розкриття своєрідності суспільно-політичного і духовного життя в Україні в цей час, покликаний дати знання про творчі методи раннього етапу нової української літератури. Важливим завданням є висвітлення літературної діяльності, літературної спадщини талановитих особистостей, ідейно-художній аналіз їхніх творів, з'ясування оригінальності й новаторства, місця в художньому процесі доби, в контексті національної і світової літератури. Аналізується творчість письменників вказаного періоду, передбачено вивчення напам'ять художніх творів. Також завданням курсу є поглиблення знань з теорії літератури, розвиток практичних умінь аналізувати твір, удосконалення комунікативних здібностей, забезпечення фахової підготовки майбутніх педагогів.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах I-III рівнів акредитації.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії й реалізації її у професійній діяльності.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області й професійної діяльності вчителя.

ЗК 4. Здатність бути креативним, застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.

ЗК 5. Здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України.

ЗК 7. Здатність навчатися й оволодівати новими знаннями.

ЗК 12. Здатність виконувати власне дослідження на належному рівні.

ЗК 14. Здатність використовувати мовно-літературні знання в освітній діяльності.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність активно застосовувати професійно профільні знання, уміння й навички з мовознавчих, літературознавчих, психолого-педагогічних дисциплін із використанням передових освітніх технологій у загальноосвітніх навчальних закладах різних типів.

ФК 9. Здатність розглядати літературні тексти, явища і факти в контексті у світової культури, виявляти специфіку літературних напрямів, течій, шкіл; уміти аналізувати індивідуально-авторський стиль окремих письменників.

ФК 10. Здатність зберігати і примножувати мистецько-культурні цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної сфери.

ФК 11. Здатність здійснювати власне дослідження в освітній діяльності, узагальнювати й оприлюднювати результати розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо).

ФК 14. Здатність реалізовувати управлінські функції (аналіз, прогнозування, організація, контроль, самоконтроль у процесі організаційно-методичної, навчально-методичної, науково-дослідної, виховної та інших видів діяльності).

ФК 18. Здатність дотримуватись принципів академічної доброчесності.

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Використовувати гуманістичний потенціал рідної й світової літератур для формування духовного світу молодшого покоління громадян України.

ПРН 4. Знати специфіку перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті, літературні напрями, течії, жанри, стилі, художні твори української та зарубіжної класики й сучасності.

ПРН 5. Володіти навичками розрізняти літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками.

ПРН 9. Володіти різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 12. Володіти методами літературознавчих та мовознавчих досліджень, компаративного аналізу, інтерпретації художнього тексту.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин 90	
лекції		20	
семінарські заняття/практичні/ лабораторні		28	
самостійна робота		42	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий
1	014 Середня освіта	2	нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	практ. заняття	сам. роб.
<p>Тема 1. Суспільні та культурні умови становлення нової української літератури (1798-1840 рр. XIX ст.). І. Котляревський – зачинатель нової української літератури. Основні ідейно-естетичні закономірності та своєрідність становлення нової української літератури; комплекс взаємодії традицій і новаторства у цілісному контексті національної культури та історії.</p>	2	2	2
<p>Тема 2. Бурлескна поезія. Поема І. П. Котляревського «Енеїда». Котляревщина: – своєрідність жанрової системи української літератури перших десятиріч XIX ст., ідеологічні та естетичні риси бурлескної літератури; – жанр твору Котляревського, сюжет. Народність поеми. Природа сміху в «Енеїді» Котляревського. Ідеологічні та естетичні риси котляревщини. Творчість наслідувачів Котляревського (К. Думитрашко, П. Білецький-Носенко, Я. Кухаренко, М. Макаровський).</p>	2	2	6
<p>Тема 3. Бурлескно-реалістична поезія. Байки П. Гулака-Артемівського, Є. Гребінки, Л. Боровиковського. Роль жанру байки в поглибленні народності, демократизму новочасної української літератури. Ідейно-тематична та жанрова своєрідність української байки початку XIX ст.. Творче опрацювання П. Гулаком-Артемівським сюжету байки І. Красіцького. Антикріпосницьке звучання байки «Пан та Собака». Тематика байок Є. Гребінки. Гумористично-жартівливий характер байок Л. Боровиковського.</p>		2	6
<p>Тема 4. Романтизм як напрям у світовій культурі. Романтизм в українській літературі перших десятиліть XIX ст. Романтизм як епоха в художньому розвитку людства. Основні світоглядні засади романтизму, своєрідність його естетики й поетики. Специфіка українського літературного романтизму. Основні тематично-стильові напрями українського романтизму: фольклорний, фольклорно-історичний, громадянський та психологічно-особистісний. Становлення українського романтизму: українська преромантична історіографія, фольклористичні студії. Українські школи в польській та російських літературах.</p>	4	4	6
<p>Тема 5. Українська романтична поезія. Харківська школа романтиків. Діяльність харківського гуртка романтиків І. Срезневського. Тематика балад, народнопісенні мотиви лірики, тропіка</p>	2	4	6

Л. Боровиковського. Художній історизм поетичної творчості А. Метлинського. Громадянські мотиви поетичних збірок М. Костомарова. Інтимний характер романсової лірики В. Забіли. Жанрове різноманіття романтичної поезії М. Петренка.			
Тема 6. Культурно-літературне відродження на західноукр. землях. Громадська діяльність і літературна творчість чільних представників гуртка «Руська трійця». Альманах «Русалка Дністровая»: історія видання, зміст, естетичне значення. Жанрово-тематичний спектр лірики М. Шашкевича.. Поетична творчість Я. Головацького, І. Вагилевича, М. Устияновича і А. Могильницького.	2	2	6
Тема 7. Становлення нової української прози. Проза Г. Квітки-Основ'яненка як етап розвитку нової української літератури. Закономірності розвитку української прози в перші десятиліття XIX ст. Роль і місце Г. Квітки-Основ'яненка в становленні нової прози. Літературно-естетичні погляди письменника. Поділ прози Г. Квітки-Основ'яненка за жанрово-стильовими ознаками. Особливості творчого методу прозаїка. Специфіка стилю Г. Квітки-Основ'яненка.	4	4	4
Тема 8. Романтична проза. Художнє втілення української тематики у творчості Є. Гребінки. Ранні повісті та оповідання П. Куліша та М. Костомарова. Початки прози в західноукраїнській літературі. Шляхи утвердження романтизму як творчого методу в системі української прози. Преромантична художня проза. Повісті Є. Гребінки «Ніжинський полковник Золотаренко» та «Чайковський». «Огнений змій» П. Куліша: психологічний аналіз крізь призму фольклорно-романтичної умовності. Розмаїття тематики прози М. Костомарова. Повість «Черниговка». Новела «Олена» М. Шашкевича: «фольклорний історизм» і казкова умовність. «Мість верховинця» Миколи Устияновича	4	4	4
Тема 9. Становлення і розвиток нової української драматургії. Творчість І. Котляревського. Жанрово-композиційні особливості «Наталки Полтавки». Основа конфлікту п'єси. Вплив ідей просвітницького реалізму. Водевіль «Москаль-чарівник»: утвердження позастанової цінності людської особистості. Драматургія Г. Квітки-Основ'яненка.. Характер конфлікту п'єси «Сватання на Гончарівці». Система образів. Філософсько-естетичні основи української романтичної драми. Драматургія М. Костомарова («Сава Чалий», «Переяславська ніч»).		4	2
	20	28	42
ЗАГ.:			

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Оцінювання успішності студентів здійснюється за національною шкалою («5», «4», «3», «2») та шкалою ЄКТС.</p> <table border="1" data-bbox="603 219 1369 633"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</th> <th rowspan="2">Оцінка ЄКТС</th> <th colspan="2">Оцінка за національною шкалою</th> </tr> <tr> <th>для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики</th> <th>для заліку</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 – 100</td> <td>A</td> <td>відмінно</td> <td rowspan="5">зараховано</td> </tr> <tr> <td>80 – 89</td> <td>B</td> <td rowspan="2">добре</td> </tr> <tr> <td>70 – 79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60 – 69</td> <td>D</td> <td rowspan="2">задовільно</td> </tr> <tr> <td>50 – 59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26 – 49</td> <td>FX</td> <td>незадовільно з можливістю повторного складання</td> <td>не зараховано з можливістю повторного складання</td> </tr> <tr> <td>0-25</td> <td>F</td> <td>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> <td>не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> </tr> </tbody> </table> <p>Максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів, з яких: практичні заняття – 30 балів (розраховується як середнє арифметичне усіх отриманих на практичних заняттях оцінок), підсумкова контрольна робота – 10 балів, самостійна робота – 10 балів; екзамен – 50 балів.</p> <p>До іспиту студент допускається за умови виконання усіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають оцінюванню.</p> <p>Мінімальна кількість балів для зарахування курсу – 50.</p> <p>Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 1, має право скласти залік за відомістю № 2.</p>	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку	90 – 100	A	відмінно	зараховано	80 – 89	B	добре	70 – 79	C	60 – 69	D	задовільно	50 – 59	E	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС			Оцінка за національною шкалою																									
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку																										
90 – 100	A	відмінно	зараховано																										
80 – 89	B	добре																											
70 – 79	C																												
60 – 69	D	задовільно																											
50 – 59	E																												
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання																										
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни																										
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Підсумкова контрольна робота є складовою частиною семестрового рейтингу і має концептуально обґрунтовано висвітлити 50+1% обсягу матеріалу. Контрольна робота виконується на практичному занятті та складається з тестових завдань і проблемних питань. Максимальний бал за контрольну роботу становить 10 балів.</p>																												
<p>Практичні заняття</p>	<p>Поточний контроль рівня знань студентів проводиться на кожному практичному занятті та включає перевірку навичок ідейно-естетичного аналізу художніх текстів, теорії літератури та літературно-критичного дискурсу (усно/письмово, з використанням навчальної форми презентацій, рефератів; інтермедіальних підходів до аналізу художнього тексту).</p> <p>Поточне оцінювання усіх видів навчальної діяльності студента здійснюється в 5-бальній шкалі відповідно до загально-університетської системи оцінювання.</p> <p>Максимальна кількість балів за практичні заняття становить 30 балів.</p>																												
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Виконання усіх запланованих завдань і форм роботи, отримання з кожного позитивної оцінки.</p> <p>Враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані під час аудиторних занять, при виконанні індивідуальних письмових завдань, тестувань, а також бали за підсумкову контрольну роботу.</p>																												

Підсумковий контроль	<p>Форма контролю – іспит. Форма здачі – письмова або усна. Білет складається з 3 завдань (теоретичне питання – 20 балів, аналіз тексту – 20 балів, тестове завдання – 10 балів). Максимальна кількість балів – 50 балів.</p> <p>Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 1, користується правом перескладання іспиту за відомістю №2.</p> <p>Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.</p>
----------------------	---

7. Політика навчальної дисципліни

<p><u>Письмові роботи:</u></p> <p>Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування.</p> <p><u>Академічна доброчесність:</u></p> <p>Загальні морально-етичні принципи та правила поведінки осіб, що навчаються та працюють в університеті, визначаються Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Внутрішнє забезпечення якості освітньої діяльності та якості освітнього процесу визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: https://pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобіганняакадемічному-плагіату.pdf</p> <p><u>Відвідування занять:</u></p> <p>Відвідування занять урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf.</p> <p>У разі пропуску занять здобувачі освіти мають право відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.</p> <p>Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного (практичного) матеріалу самостійно з обов'язковим складанням тем і підсумкового тестування на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua, погоджених звикладачем на початку семестру. Умови навчання індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf</p> <p><u>Неформальна освіта:</u></p> <p>Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf).</p> <p>Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.</p>
--

8. Рекомендована література

Основна:

1. Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка. К., 2003. 632 с.
2. Історія української літератури та літературно-критичної думки першої половини XIX століття: Підручник / За ред. О.А.Галича. К., 2006. – 392 с.
3. Історія української літератури XIX ст.: У 3-х кн. Кн. 1: Навч. посібник / За ред. М.Т.Яценка. К.: Либідь, 1995. 368 с.
4. Історія української літератури (Перші 10-річчя XIX століття): Підручник / П.П.Хропко, О.Д.Гнідан, П.І.Орлик. та ін. К., 1992. 512 с.
5. Мафтин Н., Вівчарик Н. Історія української літератури 20-х-40-х років XIX ст. Івано-Франківськ. 2020. 115 с.
6. Горболіс Л. Міжмистецькі контакти літературного тексту. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 312 с.
7. Вільна Я. Григорій Квітка-Основ'яненко «Не формула на двох ногах» // Українська мова і література. 2005. №2-3. С.7-8.
8. Борзенко О. Сентиментальна провінція. Харків, 2006. 322с.
9. Івашків В.М. Українська романтична драма 30-80-х років XIX ст.– К., 1990
10. Нахлік Є. Українська романтична проза 20-60-х років XIX ст.–К., 1988.
11. Нахлік Є.К. Перелицьований світ Івана Котляревського: текст – інтертекст – контекст. Львів, 2015.
12. Неборак В. Перечитана «Енеїда». Львів, 2001.
13. Іван Котляревський. «Енеїда». Львів, 2015 (ювілейне видання).

Додаткова література

14. Сивокінь Г. І.Котляревський на тлі сучасної йому європейської літературної думки // Дивослово.–2003.–№12.– С.2-3.
15. Трофименко В. Творчість Г.Ф. Квітки-Основ'яненка і західноєвропейська просвітительська естетика. – Суми, 2000.
16. Ятищук О. Григорій Квітка-Основ'яненко в духовній історії України.– Тернопіль, 2003.
17. Яценко М. Питання реалізму і позитивний герой в українській літературно-естетичній думці першої половини XIX ст.. К., 1979.
18. Борзенко О. Контексти київського романтизму: «український німець» Микола Гулак. Слово і час. 2022. №3. С. 16-27.
19. Ярослав Мишанич. Українська історіографічна проза XVIII – першої половини XIX ст. в оцінці Михайла Максимовича. Слово і час. 2019. № 10. С. 52-58.
20. Валентина Нарівська “Енеїда” Анатолія Базилевича: живописна міфологізація поеми Івана Котляревського. Слово і час. 2019. № 3. С. 92-103.
21. Артур Малиновський. Г. Квітка-Основ'яненко a la E. Сведенборг . Слово і час. № 5. С.3-19
22. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція : монографія / Ганна Леонідівна Токмань. К. : 2002. 320 с.

Інформаційні ресурси:

<https://lib.if.ua>
<http://lib.pnu.edu.ua>
<https://diasporiana.org.ua>
<https://web.archive.org>
<https://chtyvo.org.ua>
<http://litmisto.org.ua>
<http://www.utoronto.ca>
<http://www.ukrlib.com.ua>
<https://litcentr.in.ua>

Викладач _____ професор Мафтин Н.В.